

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: VN/9020/2019

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain uudistaminen

Kulttuurilla kaikille -palvelun / Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry:n lausunto

16.1.2020

Keskeiset huomiot esityksestä

- On erittäin tärkeää, että tekstityksen laatuvaatimukset ovat mukana laissa.
- Tekstittämisvelvoitetta tulisi laajentaa myös muihin merkittäviin tv-kanaviin ja suoratoistopalveluihin.
- Tilauspalveluohjelmiin tulisi lisätä asteittain kasvava prosenttitavoite.
- Suorien lähetysten tekstittämistä on myös kehitettävä.

Audiovisuaalisten palveluiden sääntely

§211 Ohjelmiston saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville

Tekstityksen laatu

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry pitää lakiehdotuksen kirjauksia tekstityksen laadun kirjaamisesta lakipykälän tasolle erittäin tärkeänä ja myönteisenä asiana. Ohjelmien tekstityksen laatu on herättänyt paljon keskustelua. Ongelmia ovat olleet muassa tekstityksen epätarkkuus, esimerkiksi tekstitetyt sanat eivät vastaa puheen sanoja tai jotkin sanat jäävät kokonaan tekstittämättä. Pelkällä puheentunnistustekniikalla tuotetussa kotimaisten ohjelmien tv-tekstityksessä esimerkiksi kielioppiasiat menevät väärin. Lisäksi tekstityksessä ei erotella sitä, kuka puhuu. Pahimmassa tapauksessa kotimaisten ohjelmien tv-tekstityksen laatuongelmat aiheuttavat sen, ettei kuulovammaisen katsoja pysty seuraamaan ohjelmaa lainkaan.

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry näkee, että puheentunnistustekniikkaa kannattaa kehittää, koska se nopeuttaa tekstityksen tuottamisen prosessia. Tällä hetkellä tällaisella tekniikalla toteutettu tekstitys ei kuitenkaan vielä ole tarpeeksi hyvänlaatuista, joten laadukkaan TV-tekstityksen tuottamiseen ja viimeistelytyöhön tarvitaan ihmistyövoimaa. Käyttäjiltä ja järjestöiltä tullut palaute ei ole muuttanut pelkkää puheentunnistustekniikkaa käyttävien kanavien toimintaa, joten tilanteen muuttamiseksi tarvitaan kotimaisten ohjelmien TV-tekstityksen laadun kirjaus lain tasolle. Vain näin voidaan varmistaa se, että kuulovammaisten katsojien mahdollisuudet katsoa ohjelmia laadukkaan TV-tekstityksen kanssa toteutuvat. Tässä asiassa olemme samaa mieltä Kuuloliiton kanssa.

Lisäksi Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa, kuten Kuuloliittokin, että tulee myös säätää siitä, että jokaisella mediatyhtiöllä on sähköinen yhteydenottomalli, johon voi jättää palautetta kotimaisesta tekstityksestä. Lisäksi ehdotamme kuten Kuuloliittokin, että mediatyhtiöiden tulee vastata tekstityspalautteeseen asianmukaisella tavalla 7 päivän sisällä.

Tekstitysvelvoitteen laajentaminen

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin, että tekstittämisvelvoite laajennetaan ehdotuksessa olevien kanavien lisäksi myös muille merkittäville tv-kanaville ja suoratoistopalveluille. Näin kuulovammaiset katsojat saavat paremmat mahdollisuudet seurata tekstitettyjä kotimaisia sisältöjä. Pykälän 211 mukaan valtioneuvoston asetuksella liikenne- ja viestintäministeriö määrää ohjelmistot, joihin on liitettävä tekstityspalvelu. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin, että kotimaisten ohjelmien tekstitysvelvoite laajennetaan MTV:n rinnakkaiskanaville SUB-kanavalle ja AVA-kanavalle. Näillä kanavilla esitetään vastaavanlaisia ohjelmistoja kuin MTV-kanavalla. Ohjelmat on joka tapauksessa tekstitettävä vähintään siinä vaiheessa, kun ohjelma esitetään MTV-kanavalla. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin vastaavasti kotimaisten ohjelmien tekstitysvelvoitetta Nelosen rinnakkaiskanaville, kuten LIV- tai JIM-kanaville.

Tilauspalveluohjelmien tekstitys

Pykälän 211 4. momentin mukaan tilausohjelmien ääni- ja tekstityspalvelun osuuden on oltava 2 momentissa tarkoitettussa tilauspalveluohjelmajärjestelyissä 30 prosenttia ohjelmistoista.

Kuulovammaiset katsojat ovat epäyhdenvertaisessa asemassa tilauspalveluohjelmien suhteen. He eivät voi tekstityksen puutteen takia katsoa tilauspalveluissa kotimaisia ohjelmia, vaan joutuvat tyytymään kansainvälisiin sisältöihin. Näin YK:n vammaissopimuksen artiklan 30 tavoite vammaisten mahdollisuuksista saada käyttöönsä kulttuuriaineistoa saavutettavassa muodossa ja seurata esimerkiksi televisio-ohjelmia ja elokuvia saavutettavassa muodossa ei toteudu.

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry näkee myönteisenä sen, että ehdotuksessa esitetään, että myös tilausohjelmajärjestelyille kirjataan prosenttitavoite kotimaisten ohjelmien tekstittämiselle. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry:n mielestä ehdotukseen kirjattu prosenttitavoite on kuitenkin liian alhainen. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin, että hallituksen esitykseen kirjataan porrastetut tavoiteprosentit kotimaisten ohjelmien tekstittämiselle tilauspalveluissa sekä siirtymäaika tekstitystavoitteiden kasvattamiseen. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin, että tilauspalveluohjelmille luodaan vastaava portaittainen korotettu tavoiteprosenttiosuus, kuten aiemmassa tv- ja radiolainsäädännössä tv-lähetysten puolella tehtiin. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin seuraavan 4 vuoden ajalle portaittaista korotusta seuraavin prosentein: 30 – 50 – 70 – 90. Tämä tarkoittaisi, että vuonna 2021 tilauspalveluohjelmien kotimaisista ohjelmista tekstitettäisiin 30 % ja vuonna 2024 ohjelmista tekstitettäisiin jo 90 %.

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin, että kotimaisten kanavien simulcast-lähetykset tulisi esittää niin, että kotimaisissa ohjelmissa on liitettynä myös tekstitys. Tällä hetkellä tällaiset lähetykset näkyvät tekstitettyinä vain kansainvälisissä ohjelmissa, sen sijaan kotimaisia tv-ohjelmia ei esitetä tekstityksen kanssa.

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin, että myös kotimaisiin maksullisiin tilauspalveluohjelmiin tulee mahdollisuus seurata tekstityksiä.

Muut huomiot esityksestä

Viittomakielinen ohjelmatarjonta

Lakiehdotus ei ota kantaa viittomakieliseen ohjelmatarjontaan. Viittomakielilaki (359/2015) § 3 asettaa viranomaisille veloitteen edistää viittomakieltä käyttävän oikeuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista nostaa esiin saman veloitteen 21. artiklassa. Tällä hetkellä Yleisradio on ainoa kanava, joka tarjoaa viittomakieliselle yhteisölle omakielistä ohjelmaa sekä suoraan viittomakielellä tuotettuna että tulkattuna. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry toivoo, kuten Kuurojen liittokin, että myös muut kanavat huomioisivat viittomakielisen yhteisön. Tekstitys on viittomakieltä käyttäville toissijainen palvelumuoto, jolla voidaan tilapäisesti ja osittain helpottaa tiedonsaantia.

Myös suorien lähetysten tekstittämistä tulee kehittää

Hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia tai tavoitteita suorien lähetysten tekstittämiseen. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry näkee suorien lähetysten tekstittämisessä paljon kehitettävää. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin, että myös suorien lähetysten tekstityksille säädetään omat tavoiteprosentit. Ehdotamme tähän Kuuloliiton tavoin noin 4 vuoden siirtymäaikaa, jolloin kotimaisten suorien ohjelmien tekstittämiselle luotaisiin tavoiteprosentit seuraavasti: 20 – 40 – 60 – 80.

Suoria lähetyksiä ei vielä täysimääräisesti tekstitetä, joten Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ehdottaa kuten Kuuloliittokin, että niille suorille ohjelmille, joita ei tekstitetä, tulee asetustasolla kirjata tekstitysvelvoite uusinnan yhteydessä yleisön kannalta tarkoituksenmukaisena lähetyksaikana tai tilauspalveluohjelmassa vähintään 15 tunnin sisällä.

Käyttäjät mukaan palvelujen kehittämiseen

Eriaiset mediakäyttäjät, myös eri tavoin vammaiset ja kuurot henkilöt, tulee ottaa mukaan palvelujen kehittämiseen. Tämä koskee erityisesti esimerkiksi viittomakielisiä sisältöjä, viittomakielen tulkkausta, tekstityksiä, äänitekstityksiä ja kuvailutulkkausta, mutta laajemmin myös kaikkia palveluja.

Kaapelioperaattorien on myös kiinnitettävä huomiota viestinnässään siihen, että katsojat voivat saada tekstitykset päälle helposti.

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry

Outi Salonlahti
Saavutettavuusasiantuntija

Lisätietoja: outi.salonlahti(a)cultureforall.fi, +358 40 963 9908.